

[Práce a mzda \(/\)](#), [Pracovní úrazy \(/kategorie/pracovni-urazy\)](#).

Kazuistiky pracovních úrazů a nehod vzniklých při výkonu práce - XXIX. Příčiny a následky pádu stavebního dělníka do výtahové šachty (/clanky/kazuistiky-pracovnich-urazu-nehod-vzniklych-pri-vykonu-prace-xxix-privciny-nasledky-padu)

[PRACOVNÍ ÚRAZY \(/KATEGORIE/PRACOVNI-URAZY\)](#).

Kazuistiky pracovních úrazů a nehod vzniklých při výkonu práce - XXIX. Příčiny a následky pádu stavebního dělníka do výtahové šachty

2. 7. 2021

[doc. RNDr. Mgr. Petr A. Skřehot, Ph.D.,](#) ([/autori/doc-rndr-mgr-petr-skrehot-phd-](#)
[MSc., dr. h. c.](#) [msc-dr-h-c](#)).

Jak známo, každý pracovní úraz je jiný. Většina z nich ale má jedno společné – porušení zásad BOZP a opatření pro předcházení rizikům na pracovištích. Účelem znaleckého zkoumání v oboru bezpečnost práce tak bývá odhalit příčiny vzniklého úrazu, popsat kauzalitu nehodového děje a určit faktory, které mohly ovlivnit vzniklé následky. Úkolem znalce ale není hledat viníka či dokonce posuzovat míru jeho zavinění. To je úkol pro nezávislý soud, pro jehož jednání jsou kvalitně zpracované znalecké posudky velmi důležité. Na hledání viníka se ale rozhodně nesmí v rámci své činnosti zaměřovat ani oblasní inspektoráty práce. Bohužel, ne vždy tomu tak v praxi
 , jak ostatně dokládá i tento případ. Dojde-li pak ze strany

OIP k označení zaměstnavatele za subjekt odpovědný za úraz určité osoby, snadno může tato firma získat nálepku viníka dané nehody. Přitom není rozhodující, jestli k danému úrazu došlo v důsledku pochybení zaměstnavatele, anebo samotného zaměstnance.

Popis události

Případ, o kterém bude tentokrát pojednáno, se přihodil v roce 2013 v bytovém domě v centru Prahy, kde toho času probíhala rekonstrukce střechy, výstavba půdních bytů a budování nového výtahu. Stavební práce v půdních prostorách probíhaly souběžně s budováním výtahové šachty, což se stalo jednoho dne osudným sádrokartonáři (říkejme mu Štefan), který se svým kolegou Jožkou pracoval v půdních prostorách (7. NP). Oba tito pracovníci měli šatnu a WC o patro níž (v 6. NP), takže během směny průběžně přecházeli z jednoho podlaží do druhého. Při tom procházeli přes mezipatro, v jehož zadní části byl v podlaze vysekán otvor pro výtahovou šachtu. Stejně otvory pak byly vysekány i v níže položených mezipatrech. Jelikož se v domě nikdo nevyskytoval, byl proti pádu osob do výtahové šachty zajištěn pouze otvor v podlaze v mezipatře 6. a 7. NP, neboť okolo něj chodili Štefan s Jožkou a občas i stavbyvedoucí. Otvor byl zajištěn jednoduchým překrytím tvořeným z pěti lešenářských podlahových dílců (typizovaných dřevěných prken) naražených na doraz k sobě. Osudného dne okolo 13. hodiny našli pracovníci budující výtah, kteří se právě vraceli z oběda, Štefana ležet na podlaze v mezipatře 1. a 2. NP. Pád z výšky 14,9 metru Štefan jako zázrakem přežil, i když utrpěl těžká zranění páteře, sleziny, pánve a nohou. Ihned byl převezen do nemocnice, kde se podrobil sérii operací a následné několikátýdenní

Neznámý úrazový děj

Štefan byl zkušeným sádrokartonářem a v domě pracoval už několik týdnů. Místní poměry tedy znal a věděl také, že pod zakrytím se nachází volný prostor výtahové šachty. Jak ale do ní spadl, nebylo vůbec zřejmé. Po svém pádu totiž utrpěl amnézii a policistům nebyl schopen vysvětlit, jak k jeho pádu došlo. Ani Jožka nehodu neviděl, takže nemohl dosvědčit, co a jak se přihodilo. Po příjezdu sanitky se na místo dostavila také policejní hlídka, která provedla okamžité ohledání místa nehody a vyhotovila fotodokumentaci. Bylo zjištěno, že na inkriminovaném místě (otvor v podlaze) byla prkna od stěny odsunuta a zadní prkno původně přiléhající ke stěně bylo vyjmuto. Tím vznikl otvor o světlé šířce 55 cm, kterým Štefan do výtahové šachty propadl.

Vedle policie Štefanův úraz šetřil také oblastní inspektorát práce (OIP). Inspektor, který toto šetření prováděl, došel k zajímavému závěru, a to že Štefan při chůzi po schodišti ze 7. NP do mezipatra zakopl, skutálel se po schodech dolů až do mezipatra a otvorem v zakrytí propadl do výtahové šachty. Tato verze ale byla pouhou spekulací, protože se neopírala o žádné důkazy ani o výpovědi očitých svědků. Nadto zcela opomíjela svědeckou výpověď stavbyvedoucího, který do policejního protokolu uvedl, že když v cca 10 hodin toho dne kontroloval průběh stavebních prací v půdních prostorách, byl otvor řádně zakrytován a mezi jednotlivými prkny žádné mezery nebyly. Z logiky věci tak bylo zřejmé, že se zakrytím otvoru v podlaze musel někdo během dopoledne toho dne manipulovat. Ani policii se ovšem nepodařilo zjistit, kdo byl tímto „pachatelem“.

Postoj oblastního inspektorátu práce

Bez ohledu na to, jak se tato nehoda stala, a kdo vlastně vytvořil díru v zakrytování otvoru v podlaze, vyšetřování nabralo poměrně zajímavý spád. S odkazem na ustanovení § 102 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb. (</predpisy/2622006-sb/text?effect=31-12-9999#ss-102>), zákoníku práce, totiž OIP konstatoval, že „zaměstnavatel je povinen vytvářet bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.“ Z tohoto titulu následně pan inspektor dovedl, že za úraz Štefana byla zodpovědná firma provádějící uvedené stavební práce v domě. Přitom se ani neobtěžoval zjistit, zda Štefan byl, či nebyl zaměstnancem této firmy, a zda místo, kde k pádu došlo, bylo jeho určeným pracovištěm. Stavební firmě vyměřil pokutu ve výši 80 tisíc Kč a bylo hotovo. Firma se proti rozhodnutí OIP neodvolala a pokutu ve stanovené lhůtě zaplatila. Jak se ale záhy ukázalo, byla to velká chyba, neboť tento akt si další orgány vyložily jako gesto přiznání viny.

Asi půl roku nato (to už byl Štefan z nemocnice doma) firmu kontaktovala zdravotní pojišťovna s požadavkem na úhradu nákladů na léčení Štefana, které byly vyčísleny na 780 tisíc Kč. Jednatel stavební firmy se proti nároku ohradil s poukazem na to, že Štefan nebyl zaměstnancem jeho firmy, ale pouze subdodavatelem, který na stavbě pracoval jako najatý řemeslník (OSVČ). Navíc písemně doložil, že stavbyvedoucí Štefana seznámil o náležitostech BOZP, a dále předložil protokol o předání vymezeného pracoviště partě sádrokartonářů, který podepsal Jožka. Ten byl Štefanův neformální šéf, neboť mu udílel pracovní pokyny a kontroloval jeho práci. Tuto argumentaci ale pojišťovna odmítla s poukazem na ustanovení § 102 odst. 5 zákoníku práce (</predpisy/2622006-sb/text?effect=31-12-9999#ss-102>), který stanoví, „povinnost zaměstnavatele zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví při

práci se vztahuje na všechny fyzické osoby, které se s jeho vědomím zdržují na jeho pracovištích."

Stavební firma na doporučení advokáta odmítla částku 780 tisíc Kč zaplatit a celá věc nakonec skončila u soudu. Při občanskoprávním řízení následně došlo na složité dokazování a z celé kauzy se vyklubala únavná pětiletá právní tahanice. Advokáti zdravotní pojišťovny se opírali zejména o závěry uvedené v protokolu o výsledku kontroly vykonané OIP, přičemž pořád dokola opakovali, že stavební firma je odpovědná za všechny škody, které vznikly v důsledku Štefanova úrazu. Ze žádných dokumentů, které pojišťovna předložila, ale nebylo jasné, jak k nehodě vlastně došlo.

Postačil jim závěr učiněný OIP. Naproti tomu žalovaná strana, tj. stavební firma, měla situaci o to složitější, neboť si musela většinu důkazů opatřit sama a na vlastní náklady. Jedním z nich byl i znalecký posudek z oboru bezpečnost práce, který měl za úkol popsat děj a mechanismus, jak došlo ke zranění poškozeného, případně faktory, které vznik uvedených následků ovlivnily. Dále bylo úkolem znalce zodpovědět mimo jiné i to, zda mohl poškozený svým jednáním odvrátit vznik svého úrazu a případně kdo další mohl svým jednáním přímo či nepřímo ovlivnit vznik nehody.

Výsledky znaleckého zkoumání

Na přibráného znalce čekal velmi náročný úkol, neboť musel prostudovat obsáhlý policejní spis, do něhož mu bylo umožněno nahlédnout (paralelně s touto civilní kauzou totiž policie vyšetřovala i stavbyvedoucího pro podezření ze spáchání přečinu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle [§ 147 odst. 1 \(/predpisy/402009-sb/text?effect=31-12-9999#ss-147\)](#), a [2 zákona č. 40/2009 Sb.](#)

(</predpisy/402009-sb/text?effect=31-12-9999#ss-147>)). Některé dokumenty v něm obsažené se ale v řadě klíčových detailů vzájemně rozcházel, případně nezahrnovaly všechny skutečnosti potřebné pro zodpovězení stanovených odborných otázek. Z tohoto důvodu si znalec vyžádal možnost provedení šetření přímo na místě nehody. V rámci něj provedl dispoziční měření ve výtahové šachtě a v prostoru podesty mezi 6. a 7. NP a pořídil potřebnou fotodokumentaci. Na základě těchto informací pak došel k zjištění, že nelze jednoznačně prokázat, že nehoda proběhla právě tak, jak tvrdil inspektor OIP ve své zprávě.

Při stanovení kauzality nehody totiž inspektor použil pouze subjektivní dedukci bez opory o existující důkazy, které by jeho hypotézu objektivně potvrdzovaly, resp. které by současně vylučovaly jiné, reálně možné verze. Příčinu nehody uváděnou OIP tak znalec označil za spekulativní a nepodloženou. Jedinou objektivní a nezpochybnitelnou skutečností tak bylo, že Štefan musel překonat bariéru v podobě částečného zakrytí otvoru v podlaze. Jaké okolnosti nebo pohnutky, případně i jednání dalších osob, jeho pád do výtahové šachty ovlivnily, již pochopitelně nebylo možné zjistit. Nicméně reálně možné příčiny byly pouze dvě: (1) Štefan sám o vlastní vůli vstoupil na prkna zakrývající otvor v podlaze, anebo (2) nehoda byla předem zinscenovaná, kdy někdo nejprve vyjmul jedno prkno ze zakrytí a poté ve vhodnou chvíli do Štefana násilně strčil, načež ten vzniklou mezerou mezi prkny propadl do šachty.

Původní verzi OIP, že se Štefan skutálel po schodišti a propadl dírou v zakrytí otvoru, naopak zcela vyloučil další znalec, a to znalec v oboru biomechanika, který byl k případu též přibrán. Jeho úkolem bylo při zohlednění místních podmínek a místa nálezu těla Štefana určit

simulaci pádu těla do výtahové šachty a došel k závěru, že Štefan do výtahové šachty nemohl spadnout tak, jak se domníval inspektor OIP. Naopak se musel nejprve nachýlit přes okraj otvoru v podlaze a teprve poté (po ztrátě stability) do šachty spadl. To znamenalo, že Štefan musel na prknech stát. Ostatně tuto hypotézu potvrzovaly i dva důkazy, kterým do té doby nikdo nevěnoval pozornost. Jednalo se o mobilní telefon poškozeného a jeho obal, které se po nehodě našly ležet právě na tom prkně, které bylo ze zakrytování vyjmuto. Kdyby tedy Štefan při chůzi zakopl a skutálel se po schodech dolů, těžko by se mohl jeho mobil i jeho obal najít na tomto místě. To prostě místní dispoziční podmínky neumožňovaly. Znaleckým zkoumáním tak bylo možné dojít k závěru, že to byl právě Štefan, který si svým vlastním jednáním takto tragický úraz přivodil. Tomuto závěru také nahrávalo to, že Štefan své pracoviště dobře znal, věděl o riziku pádu do výtahové šachty v případě sejmutí prken zakrývajících otvor v podlaze a dané místo bylo též dobře viditelné. Tím, že vstoupil na prkna tvořící zakrytování otvoru v podlaze, si počínal vědomě nebezpečně, čímž porušil své povinnosti na úseku BOZP.

Závěr

Dojde-li k pracovnímu úrazu, nese objektivní odpovědnost za škodu nebo nemajetkovou újmu zaměstnavatel. Nicméně tato odpovědnost je vázána na existující vztah zaměstnavatel-zaměstnanec, případně na vztah zaměstnavatel-fyzická osoba pohybující se s vědomím zaměstnavatele po jeho pracovištích. Pojem „odpovědnost“ ovšem není totéž, co pojem „povinnost“, a rozhodně nelze jeden z druhého vyvozovat. Povinnosti zaměstnavatele na úseku BOZP jsou stanoveny zejména v § 101 až § 105 zákoníku práce (/predpisy/2622006-sb/text?effect=31-12-9999#ss-101).

procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, zjišťovat jejich příčiny a zdroje. Na základě těchto zjištění je pak zaměstnavatel povinen identifikovaná rizika vyhodnotit a přijmout opatření k jejich odstranění. Mezi ta patří jednak opatření technické povahy, a jednak vhodná organizace práce. Organizace práce pak spočívá především v pracovních postupech stanovených zaměstnavatelem, v příkazech, zákazech a informacích klíčových pro zajištění bezpečnosti práce na pracovišti určených k předcházení úrazům a nemocem z povolání.

Ovšem jejich uplatňování v praxi je primárně na zaměstnancích samotných, neboť právě ti jsou povinni je řádně dodržovat, respektive svým jednáním nesmí snižovat účinnost zavedených technických opatření (například snímat zakrytování nebezpečných míst). Bohužel, jak ukázal i tento případ, porušování povinností zaměstnanců na úseku BOZP nebo dokonce jejich vědomé riskování je statisticky nejčastější příčinou pracovních úrazů. BOZP proto není a ani nemůže být záležitostí pouze jedné strany – zaměstnavatele, jak se občas mylně domnívají někteří inspektoři OIP. Tento složitý případ, který, bohužel, nemohl být v tomto článku prezentován v celé své šíři, zřetelně poukázal na smutnou skutečnost, že se někteří inspektoři OIP nezdráhají uchýlovat ke spekulativnímu hodnocení příčin jimi šetřených pracovních úrazů. Takto učiněné závěry ale mohou mít pro zaměstnavatele poměrně závažné důsledky. Nevyužije-li pak zaměstnavatel svého práva na odvolání a neohradí-li se vůči takto hrubě zkresleným závěrům, může si snadno přivodit další nemalé těžkosti. Se svými nároky se totiž mohou ohlásit i zdravotní pojišťovny, které pak (povětšinou jistě oprávněně) vymáhají po zaměstnavatelích náklady, které musely vynaložit na léčení zraněných zaměstnanců.

